

Noves aportacions al «Catàleg dels Croats de Barcelona, 1285-1706»¹

A. BADIA I TORRES

IV

Novament ens plau aprofitar l'avinentesa per a donar a conèixer noves varietats de croats i divisors a afegir a les que figuren en el Catàleg i successives addicions. Per ordre cronològic són com segueix:

NUM. 489 A

Mig croat retallat arran de llegenda, de la qual no en queda cap vestigi. El seu pes és 0'91 grs. que correspon, més o menys, al dels terços de croat d'Alfons IV el Magnànim, l'efígie del qual, és, a voltes, força semblant a l'empremta de la d'aquest exemplar. El tipus és similar als n.º I i II —de corona de grans florons i cabell caient i voleiant— que es descriu en el Catàleg. No obstant, allò que el fa notable és una característica inèdita que no figura en cap dels tipus descrits i és que, en lloc dels florons interiors de la corona, hi figuren dues anelletes o petits semicerclcs, cosa que no es troba en cap regnat dels Comtes-Reis. També és de remarcar el coll tancat del vestit, en què hi figuren quatre creuetes horitzontals, a diferència dels bustos representatius de Martí l'Humà, de Ferran d'Antequera i d'Alfons el Magnànim, en els quals, generalment, el vestit és de coll obert al mig, tancat per una creueta sobresortint de les altres com a fermall. A un d'aquests tres monarques ha de pertànyer aquest curiós exemplar, encara que ens inclinem a considerar-lo com d'Alfons el Magnànim. Malgrat les dificultats d'identificació hem cregut convenient publicar-lo. Pertany a la col·lecció ABT i per bé que incomplet és molt rar RR.

1. A. BADIA I TORRES, *Catàleg dels Croats de Barcelona 1285-1706*. Publicat sota el patrocini de la Secció Numismàtica del «Círculo Filatélico y Numismático», de Barcelona, i guardonat amb el premi «Javier Conde Garriga» 1969. Vegi's també les noves aportacions publicades a *ACTA NUMISMATICA I*, 1971; *ACTA NUMISMATICA II*, 1972, i *ACTA NUMISMATICA III*, 1973.

NUM. 624 A

Avv.: ...S. DEI. GRACIA...

Rev.: ... — ...C — ILLI — ON...

Un insòlit exemplar de croat de Joan II és el que pertany a la col·lecció del Sr. Jordi Carreras i Mercader. Com els altres similars encunyats al Roselló porta al revers una anella en el primer i quart quadrant, i una P doble, d'estil gòtic, en el segon i tercer. A diferència dels descrits en el Catàleg, en què tots els exemplars del tipus II estan retallats a mòdul de mig croat amb falta de llegenda, aquest és notable pel fet de llegir-se'n una bona part, tant a l'anvers com al revers. El seu pes és 2'17 grs. i es pot considerar el més rar dels croats d'aquest tipus RRR.

NUM. 826 A, B i C

De Ferran II el Catòlic ens han estat facilitades fotografies de tres croats que cauen de ple dintre les encunyacions agrupades en el tipus IX del Catàleg, considerades no oficials o falses, amb llegendes incongruents de difícil o impossible transcripció. No obstant, creiem convenient llur publicació per a coneixement dels numismàtics. Sobre aquest particular vegi's el treball del Dr. Lluís i Navas «Los croats de Fernando el Católico y su falsificación de época» aparegut a «NUMISMA» n.º 23, 1956, p. 69-70.

NUM. 839 A

Avv.: FERDINANDUS. D. G. R. E.

Rev.: CIVI - TASD - ARDA - NONA

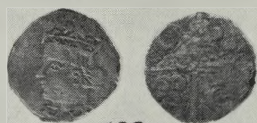
Croat de Ferran el Catòlic de tipus X, la majoria dels quals porten data. El que descrivim pertany a la varietat b) sense data i acabament amb RE en lloc de REX dels que hi figura l'any. A l'anvers, la primera D de FERDINANDUS està posada al revés. Es de revers B i rarsa RR. Col·lecció Sebastià Datzira i Soler, de Manresa.

NUM. 961 A

Avv.: PHILIPPVS. D. G. R. HISPANI

Rev.: BARC - INOC - IVITAS - 1595

Mig croat de Felip I (II de Castella) diferent del senyalat amb el n.º 961 del Catàleg per la composició de les llegendes. La de l'anvers acaba amb HISPANI per bé que la I final és difícilment visible. La distribució de la del revers és variant i també porta ajeguda la xifra 9 de la data. Pertany a la col·lecció de Miquel Crusafont, de Sabadell, és de revers A i de rarsa RR.

489 A

624 A

826 A

826 B

826 C

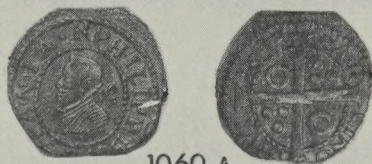
839 A

961 A

1038 A

1060 A

1074 A

1076 A

NUM. 1038 A

Anv.: PHILIPP9 D G HISPAN. R

Rev.: BARCINOCIVITAS 1613

Un nou any ve a afegir-se als coneguts de mitjos croats contramarcats amb una T dintre el regnat de Felip II (III de Castella). Es el 1613. A l'anvers presenta variants de puntuació dels tres esmentats en el Catàleg. Pertany al Sr. Josep M.ª Cortit, de Barcelona és de revers A i rarsa RR.

NUM. 1060 A

Anv.: R. PHILIPP D... SPANIA

Rev.: BAR - CINO - CIVI - 1638

Varietat de croat de Felip III (IV de Castella) de l'any 1638 en el qual la llegenda comença amb R. A més té la particularitat de que hi falta l'abreviació 9 de PHILIPP9. Fou subhastat a l'intercanvi de monedes que tingué lloc al C. F. N. pel Juny del 1974. Revers A i rarsa R.

NUM. 1074 A

Anv.: R PHILIPP9 DG HISPA... 37

Rev.: BAR - CINO - CIVI - 1637

La varietat d'aquest croat de Felip III (IV de Castella) del 1637 contramarcats amb T consisteix en què la llegenda de l'anvers comença per R, tal com el n.º 1059 del Catàleg, i també, com aquest, porta la data tant a l'anvers com al revers. Es de revers A i rarsa RR. Col·lecció Cortit de Barcelona.

NUM. 1076 A

Anv.: PHILIPP9 DG HISPANIA. R

Rev.: BAR - CINO - CIVI - 1639

Un altre croat contramarcats amb T del mateix monarca anterior, amb data inèdita portant contramarca. Revers A, rarsa R, col·lecció Cortit, Barcelona. Els tres exemplars descrits fins aquí, junt amb els 9 publicats al Catàleg, totalitzen 12 varietats que porten una T ressegellada, intrigant enigma que encara s'ha d'esbrinar si pertany a Tarragona. Tampoc tenim explicació del fet que en el regnat de Felip II (III) sols es contramarcuin mitjos croats. mentre que en el de Felip III (IV), amb aquesta característica, només es coneixen croats.

BIBLIOGRAFIA

Ens plau subsanar una omisió involuntària en el «Catàleg dels Croats de Barcelona» per no haver esmentat tres articles d'Octavi Gil Farrés, dels quals n'hem tingut, fa poc, coneixement, en llegir la seva recensió de dita obra en «A Survey of Numismatic Research 1966-71 Medieval and Oriental Numismatics» editat per la International Numismatic Commission, New York 1973. Els tres treballs de referència són els següents:

- «Hacia la sistematización de los croats barceloneses. Tres notas». NH, vol. 3, n.º 6 (1954), pp. 193-210.
- Las monedas barcelonesas de plata durante la Casa de Austria. Su prolongación bajo Felipe V y el archiduque Don Carlos. «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos», vol. 61, n.º 2 (Madrid, 1955), pp. 601-614.
- Los croats barceloneses desde su origen hasta el reinado de Fernando el Católico. «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos», vol. 67, n.º 1 (Madrid, 1959), pp. 351-389.

Expressem la nostra reconeixença als qui ens han facilitat informació sobre croats i divisors no publicats. Agraïrem als qui, en el successiu, puguin fer semblant cosa, tinguin l'amabilitat de fer-nos-ho saber.